

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2026 m. rugpjūčio 19 d.

DĖL ASMENS SU NEGALIA DALYVUMO UŽTIKRINIMO 2027–2029 METŲ VEIKSMŲ PLANE NUMATYTO ASMENŲ SU NEGALIA UŽIMTUMO RĖMIMO FINANSAVIMO

Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Dirbančių neįgaliųjų asociacija, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga (toliau – Organizacijos), susipažinusios su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) parengtu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo „Dėl Asmens su negalia dalyvumo užtikrinimo 2027–2029 metų veiksmų plano patvirtinimo“ projektu Nr. 26-10506 (toliau – Projektas), kreipiasi į SADM ir Lietuvos Respublikos finansų ministeriją, prašydamos iš esmės peržiūrėti Projektu tvirtinamo Veiksmų plano 3.2.1 priemonei „Remti asmenų su negalia užimtumą“ 2027–2029 m. numatytą finansavimą.

Organizacijos palaiko Projekte įtvirtintą siekį didinti asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje ir jų užimtumą atviroje darbo rinkoje. Tačiau šiam tikslui numatyti finansiniai ištekliai, Organizacijų vertinimu, neatitinka nei pačiame Projekte konstatuojamo problemos masto ir prognozuojamo paslaugų poreikio augimo, nei objektyviai didėjančių užimtumo rėmimo priemonių kaštų.

Susidaro prieštaringa situacija: valstybė deklaruoja siekį didinti asmenų su negalia užimtumą, tačiau tam skirtas finansavimas 2027–2029 m. iš esmės išaldomas trejiems metams. Didėjant darbo užmokesčiui, MMA ir užimtumo rėmimo priemonių kaštams, nominaliai nekintantis finansavimas reikštų realų paramos apimtį mažėjimą.

Organizacijos atkreipia dėmesį į šias esmines aplinkybes:

- 2025 m. Lietuvoje buvo apie 150,7 tūkst. darbingo amžiaus asmenų su negalia, tačiau dirbančių jų dalis 2023–2025 m. iš esmės nekito ir siekė tik apie 30,5–30,8 proc.;
- 2026 m. balandžio mėn. dirbo apie 48,7 tūkst., arba 32 proc., darbingo amžiaus asmenų su negalia;
- pačiame Projekte prognozuojamas tolesnis asmenų su negalia skaičiaus ir individualius poreikius atitinkančių paslaugų poreikio augimas;
- nepaisant to, 2027, 2028 ir 2029 m. asmenų su negalia užimtumui remti kasmet numatoma skirti identišką – po 25,604 mln. Eur – sumą;
- didėjant darbo užmokesčiui ir MMA, didės ir įdarbinimo subsidijuojant bei kitų užimtumo rėmimo priemonių kaštai;
- preliminariniu Organizacijų vertinimu, vien dabartinei realiai užimtumo rėmimo apimčiai išlaikyti 2027–2029 m. reikėtų apie **86,2 mln. Eur**, t. y. apie **9,35 mln. Eur daugiau** nei Projekte numatyti 76,812 mln. Eur;
- šis skaičiavimas nenumato jokio remiamų asmenų skaičiaus didinimo, todėl realiam asmenų su negalia užimtumo proveržiui reikėtų didesnio finansavimo.

Todėl Organizacijos siūlo 2027–2029 m. asignavimus nustatyti ne kaip nekintančią nominalią sumą, bet susieti juos bent su prognozuojamu darbo užmokesčio ir MMA augimu, planuojamu priemonių dalyvių skaičiumi bei siekiamais asmenų su negalia užimtumo rezultatais.

I. PROJEKTE KONSTATUOJAMA UŽIMTUMO PROBLEMA, TAČIAU JAI SPREŠTI NENUMATOMAS FINANSAVIMO AUGIMAS

SADM Projekte pateikiami duomenys rodo, kad asmenų su negalia integracija į darbo rinką išlieka vienu didžiausių asmenų su negalia politikos iššūkių.

2025 m. Lietuvoje buvo apie 150,7 tūkst. darbingo amžiaus asmenų su negalia. Tačiau dirbančių darbingo amžiaus asmenų su negalia dalis 2023–2025 m. iš esmės nekito ir siekė tik 30,5–30,8 proc. 2026 m. balandžio mėn. dirbo 32 proc., arba apie 48,7 tūkst., darbingo amžiaus asmenų su negalia.

SADM nepakankamą asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje Projekte įvardija kaip vieną pagrindinių problemų. Kartu pateikiami duomenys rodo, kad, nepaisant 2023 m. Užimtumo įstatyme nustatyto reguliavimo, reikšmingo proveržio didinant asmenų su negalia užimtumą iki šiol nepasiekta.

Be to, SADM prognozuoja ne problemos mažėjimą, o papildomą paslaugų poreikio augimą. Projekte nurodoma, kad 2025 m. Lietuvoje gyvenančių asmenų su negalia skaičius, palyginti su 2024 m., padidėjo 16,25 proc. Prognozuojama, kad artimiausiais metais jų skaičius toliau didės, o kartu augs individualius poreikius atitinkančių užimtumo ir kitų viešųjų paslaugų poreikis.

Nepaisant šių aplinkybių, 3.2.1 priemonei „Remti asmenų su negalia užimtumą“ 2027, 2028 ir 2029 m. numatoma skirti identišką – po 25,604 mln. Eur – finansavimą.

Organizcijų duomenimis, 2024 m. asmenų su negalia užimtumui remti buvo skirta 25,3 mln. Eur, 2025 m. – 26,217 mln. Eur, o 2026 m. – 25,584 mln. Eur. Taigi 2027 m. numatoma suma būtų vos 20 tūkst. Eur, arba apie 0,08 proc., didesnė nei 2026 m., o 2028 ir 2029 m. finansavimo augimas apskritai nenumatomas.

Tokia finansavimo trajektorija nėra suderinama su pačiame Projekte konstatuojamu poreikiu reikšmingai didinti asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje.

II. NEKINTANTIS NOMINALUS FINANSAVIMAS REIKŠTŲ REALŲ UŽIMTUMO RĖMIMO MAŽĖJIMĄ

Vertinant 2027–2029 m. finansavimo poreikį nepakanka lyginti nominalias metines asignavimų sumas. Būtina įvertinti ir vienam priemonės dalyviui tenkančių užimtumo rėmimo kaštų pokytį.

Veiksmų plano 3.2.1 priemonė apima aktyvios darbo rinkos politikos priemones, tarp jų – įdarbinimą subsidijuojant. Darbo užmokesčio subsidijos dydis pagal Užimtumo įstatymą apskaičiuojamas procentais nuo įdarbintam asmeniui darbdavio priskaičiuotų draudžiamųjų pajamų, o maksimalus subsidijos darbo užmokesčiui dydis negali viršyti 1,5 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio.

Tai reiškia, kad augant darbo užmokesčiui didėja bazė, nuo kurios apskaičiuojama subsidija, o didėjant MMA kartu didėja ir maksimali galima subsidijos suma.

Todėl net tuo atveju, jeigu 2027–2029 m. būtų siekiama išlaikyti tik dabartinį remiamų asmenų skaičių, tam reikalingi asignavimai turėtų didėti.

Palikus finansavimą nominaliai nepakitusį – 25,604 mln. Eur per metus – realus rezultatas būtų priešingas: už tą pačią sumą kasmet būtų galima finansuoti mažesnę užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir potencialiai padėti mažesniui asmenų.

Todėl 25,604 mln. Eur finansavimo išlaikymas neturėtų būti vertinamas kaip esamo finansavimo lygio išsaugojimas. Atsižvelgiant į didėjančius priemonių kaštus, tai reikštų realų užimtumo rėmimo finansavimo sumažėjimą.

III. MINIMALUS FINANSAVIMO POREIKIS ESAMAI PARAMOS APIMČIAI IŠLAIKYTI

Finansavimo poreikį galima įvertinti remiantis prognozuojamu darbo užmokesčio augimu.

Jeigu 2026 m. asmenų su negalia užimtumui remti skirtą 25,584 mln. Eur finansavimą laikytume atskaitos tašku ir jį didintume tik tiek, kiek prognozuojamas vidutinio darbo užmokesčio augimas, nedidindami remiamų asmenų skaičiaus, preliminarus minimalus finansavimo poreikis būtų:

Metai	Projekte numatyta	Minimalus poreikis	Skirtumas
2027 m.	25,604 mln. Eur	27,145 mln. Eur	1,541 mln. Eur
2028 m.	25,604 mln. Eur	28,692 mln. Eur	3,088 mln. Eur
2029 m.	25,604 mln. Eur	30,327 mln. Eur	4,723 mln. Eur
Iš viso	76,812 mln. Eur	86,164 mln. Eur	9,352 mln. Eur

Taigi vien dabartinei realiai užimtumo rėmimo apimčiai išlaikyti 2027–2029 m. preliminariai reikėtų apie **86,2 mln. Eur**, arba apie **9,35 mln. Eur daugiau**, nei šiuo metu numatyta Projekte.

Pabrėžtina, kad tai yra konservatyvus minimalus poreikio vertinimas. Jame:

- nedidinamas remiamų asmenų skaičius;
- neįvertinamas prognozuojamas asmenų su negalia ir atitinkamai paslaugų poreikio augimas;
- neįvertinama papildomų individualizuotų užimtumo paslaugų plėtra;
- nekeliamas tikslas pasiekti spartesnį asmenų su negalia užimtumo rodiklio augimą.

Todėl apie 86,2 mln. Eur finansavimas 2027–2029 m. reikštų ne užimtumo rėmimo sistemos plėtrą, o tik minimalias finansines prielaidas dabartinei realiai jos apimčiai išlaikyti.

Jeigu valstybė siekia ne tik išlaikyti dabartinį lygį, bet ir realiai padidinti asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje, faktinis finansavimo poreikis turėtų būti didesnis.

IV. FINANSAVIMO DYDIS TURI BŪTI SIEJAMAS SU SIEKIAMAIS REZULTATAIS

Didėjant vieno dalyvio užimtumo rėmimo kaštams ir nekintant bendram finansavimui, susidaro iš esmės trys galimi scenarijai:

1. mažinti remiamų asmenų skaičių;
2. mažinti vienam asmeniui tenkančios paramos apimtį arba siaurinti taikomas priemones;
3. didinti finansavimą proporcingai priemonių kaštų augimui, o siekiant didinti asmenų su negalia užimtumą – papildomai finansuoti ir priemonių plėtrą.

Pirmieji du scenarijai akivaizdžiai prieštarautų Veiksmų plane deklaruojamam tikslui didinti asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje.

Todėl Organizacijos siūlo atsisakyti praktikos, kai trejų metų laikotarpiui nustatoma nekintanti nominali finansavimo suma, ir finansavimo poreikį sieti bent su:

- prognozuojamu darbo užmokesčio ir MMA augimu;
- planuojamu priemonių dalyvių skaičiumi;
- faktiniu individualizuotų užimtumo paslaugų poreikiu;
- konkrečiais asmenų su negalia užimtumo didinimo tikslais.

Toks mechanizmas leistų užtikrinti, kad finansavimas būtų planuojamas pagal siekiamą rezultatą ir realius priemonių kaštus, o ne pagal ankstesnių metų nominalius asignavimus.

V. ASMENŲ SU NEGALIA UŽIMTUMO DIDINIMAS YRA INVESTICIJA Į DARBO JĖGĄ IR VIEŠŲJŲ FINANSŲ TVARUMĄ

Asmenų su negalia užimtumo didinimas turi ne tik socialinę, bet ir tiesioginę ekonominę reikšmę.

Didesnis dalyvavimas darbo rinkoje didina žmonių ekonominį savarankiškumą, mažina ilgalaikio nedarbo ir socialinės atskirties riziką, o dirbantys asmenys kuria ekonominę vertę, moka gyventojų pajamų mokestį ir socialinio draudimo įmokas.

Tai ypač aktualu atsižvelgiant į pačios SADM pateikiamą situacijos vertinimą: 2025 m. net 43,5 proc. asmenų su negalia gyveno skurdo rizikoje, palyginti su 20,9 proc. bendru šalies rodikliu, o skurdo rizika ypač padidėjo 16–64 metų asmenų su negalia grupėje.

Kartu Lietuva susiduria su demografiniais iššūkiais, darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo perspektyva ir darbuotojų trūkumu atskirose ekonominės veiklos srityse.

Tokiomis aplinkybėmis darbingo amžiaus asmenys su negalia, kurie galėtų dirbti gavę tinkamą pagalbą, turi būti vertinami ir kaip reikšmingas Lietuvos darbo rinkos potencialas.

Todėl išlaidos asmenų su negalia užimtumo priemonėms nėra vien socialinės išlaidos. Tai investicija į darbo jėgos pasiūlą, žmonių ekonominį savarankiškumą, didesnes mokestines pajamas ir ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą.

VI. TIKSLAS TURI BŪTI NE TIK ĮDARBINTI, BET IR IŠLAIKYTI ŽMOGŲ DARBO RINKOJE

Vertinant finansavimo poreikį nepakanka skaičiuoti vien subsidijuojamų darbo vietų skaičiaus.

Perėjimas į atvirą darbo rinką, ypač didesnių individualių poreikių turintiems asmenims, gali reikalauti individualizuotų užimtumo paslaugų, darbo vietos pritaikymo, pagalbos darbuotojui ir darbdaviui bei tęstinio palaikymo jau įsidarbinus.

Todėl politikos rezultatas turėtų būti vertinamas ne vien pagal tai, kiek asmenų pradėjo dirbti, bet ir pagal tai, kiek jų išliko darbo rinkoje pasibaigus paramai.

Tai dar viena priežastis, kodėl finansavimo poreikis turi būti nustatomas atsižvelgiant į realius individualius poreikius ir siekiamus ilgalaikius užimtumo rezultatus.

VII. „EX POST“ VERTINIMAS NETURĖTŲ TAPTI PRIEŽASTIMI FINANSAVIMO SPRENDIMUS ATIDĖTI

Šiuo metu vyksta asmenų su negalia darbo rinkos reguliavimo „Ex post“ vertinimas, kuris turi būti baigtas iki 2026 m. spalio 30 d. Remdamasi šio vertinimo išvadomis, SADM planuoja teikti Užimtumo įstatymo pakeitimo projektą 2027 m. Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijai.

Organizacijų vertinimu, vykstantis „Ex post“ vertinimas neturėtų būti pagrindas 2027–2029 m. finansavimą planuoti nominaliai nekintantį.

Priešingai – kadangi jau 2027 m. gali būti priimami sprendimai dėl asmenų su negalia užimtumo rėmimo sistemos pakeitimų ir plėtros, valstybės finansiniame planavime turi būti iš anksto sudarytos sąlygos šiems sprendimams įgyvendinti.

Priešingu atveju gali susidaryti situacija, kai „Ex post“ vertinimas parodys poreikį plėsti ar tobulinti užimtumo priemones, bus priimti atitinkami teisėkūros sprendimai, tačiau jų praktinį įgyvendinimą ribos ne politikos poreikio nebuvimas, o iš anksto nepakankamai suplanuoti asignavimai.

Todėl 2027–2029 m. Veiksmų plane turėtų būti numatytas bent minimalus realių priemonių kaštų augimą kompensuojantis finansavimas, kartu numatant galimybę asignavimus papildomai didinti atsižvelgiant į „Ex post“ vertinimo išvadas ir planuojamus Užimtumo įstatymo pakeitimus.

SIŪLYMAI

Atsižvelgdamos į išdėstytus argumentus, Organizacijos prašo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kartu su Finansų ministerija:

1. Peržiūrėti Veiksmų plano 3.2.1 priemonei „Remti asmenų su negalia užimtumą“ 2027–2029 m. numatytus asignavimus ir atsisakyti vienodo 25,604 mln. Eur metinio finansavimo dydžio.
2. Kaip minimalų atskaitos tašką vertinti finansavimo poreikį, leidžiantį kompensuoti prognozuojamą užimtumo rėmimo priemonių kaštų augimą ir bent išlaikyti dabartinę realių priemonių apimtį. Preliminariu vertinimu, tam 2027–2029 m. reikėtų apie **86,2 mln. Eur**, t. y. apie **9,35 mln. Eur daugiau**, nei numatyta Projekte.
3. Atsižvelgiant į Veiksmų plane nustatytą tikslą didinti asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje, numatyti papildomą finansavimą priemonių plėtrai, nes minimalus finansavimo indeksavimas leistų tik išlaikyti dabartinę realių paramos apimtį, bet neužtikrintų jos didėjimo.
4. Ateityje užimtumo rėmimo finansavimo poreikį sieti su objektyviais rodikliais – darbo užmokesčio ir MMA pokyčiais, planuojamu priemonių dalyvių skaičiumi, individualizuotų paslaugų poreikiu ir konkrečiais siekiamais užimtumo rezultatais.
5. Užbaigus „Ex post“ vertinimą, papildomai peržiūrėti 2027–2029 m. finansavimo poreikį ir užtikrinti finansines prielaidas jo pagrindu numatomiems Užimtumo įstatymo pakeitimams įgyvendinti.

Organizacijos pabrėžia, kad siekiant realios asmenų su negalia įtraukties į atvirą darbo rinką reikalingas ne simbolinis nominalaus finansavimo išlaikymas, o realius priemonių kaštus ir siekiamus užimtumo rezultatus atitinkantis finansavimas.

Organizacijos yra pasirengusios aktyviai įsitraukti į tolesnes diskusijas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei Finansų ministerija dėl priemonės finansavimo poreikio, finansavimo apskaičiavimo metodikos ir tinkamo 2027–2029 m. asignavimų dydžio nustatymo.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos l. e. p. pirmininkė Dalia Jakutavičė

Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos prezidentas Paulius Kalvelis

Dirbančių neįgaliųjų asociacijos prezidentė Simona Kunigonytė

Lietuvos verslo konfederacijos direktorė Ineta Rizgelė